

Vammaisten lasten oikeus inklusiivisen opetukseen on taattava

Ihmisoikeuskeskus ja sen ihmisoikeusvaltuuskunta ovat erittäin huolestuneita siitä, että inklusiivisen opetuksen oikeusperustetta, velvoittavuutta ja sisältöä ei edelleenkään täysimääräisesti ymmärretä Suomessa. Tilanne asettaa vammaisten lasten oikeuden inklusiiviseen opetukseen vaakalaudalle.

Inklusiiviseen opetuksen haasteista käydään julkisuudessa ajoittain vilkastakin keskustelua. Kriittisimmissä näkemyksissä kyseenalaistetaan inklusioperiaate ja pidetään inklusiivista opetusta ja erityistä tukea tarvitsevia lapsia ongelmana. Ratkaisuna esitetään jopa inklusiivisesta opetuksesta luopumista, jotta opetus sujuisi kouluympäristössä paremmin.

Ihmisoikeusvaltuuskunta toteaa, että nämä näkemykset eivät ole perus- ja ihmisoikeuksien mukaisia. Ensinnäkin inklusiivisella opetuksella on oikeusperusta, joten kyseessä ei ole mielipidekysymys. Tässä tarvitaan laajaa asennemuutosta. Toiseksi inklusiiviseen opetukseen liittyvissä käytännön ongelmissa on enemmän kyse alimitoitetusta tuesta opettajille ja oppilaille sekä osaamisvajeesta kuin itse inklusiivisesta opetuksesta.

Inklusiivinen opetus on ihmisoikeus

Inklusiivisen opetuksen oikeusperusta on vahva, sillä se taataan muun muassa Suomea velvoittavissa YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista ja YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista (artikla 24). Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea toteaa inklusiivista opetusta tarkentavassa yleiskommentissaan, että oikeus inklusiiviseen opetukseen on kaikkien oppijoiden perustavanlaatuinen ihmisoikeus. Lisäksi perustuslaki turvaa yhdenvertaisen kohtelun (PL 6§) ja oikeuden perusopetukseen kaikille (PL 16§).

Oikeus inklusiiviseen opetukseen tarkoittaa sitä, että lapsilla on oikeus osallistua yleisopetukseen lähikoulussa ja heille järjestetään tarvittaessa yksilöllisten tarpeiden edellyttämät kohtuulliset mukautukset ja sellaiset tukitoimet, jotka mahdollistavat yhdenvertaisen oppimisen ja osallisuuden kouluyhteisöön.¹

Inklusiivisen opetuksen toteuttaminen

On ymmärrettävää, että inklusiivisen opetuksen toteuttaminen on haasteellista, jos riittäviä

¹ Ks. vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean yleiskommentti nro 4

(https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CRPD/C/GC/4&Lang=en)

ja lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 9

(https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CRC%2fC%2fGC%2f9&Lang=en).

tukitoimia ei ole järjestetty opettajille tai niitä tarvitseville oppilaille ja jos inklusiivisen opetuksen toteutukseen liittyvät käytännöt vaihtelevat kuntakohtaisesti. Ihmisoikeusvaltuuskunta korostaa, että inklusiivista opetusta *ei ole* toimintatapa, jossa esimerkiksi vammansa takia oppimiseen tukea tarvitseva oppilas sijoitetaan tavalliseen yleisopetukseen ilman yksilöllisten tarpeiden mukaisia tukitoimia. Pelkkä resurssien lisäys ilman käytäntöjen ja ajattelutavan muutosta ei ratkaise inklusiivisen opetuksen haasteita.

Ihmisoikeusvaltuuskunta kehottaa valtioneuvostoa, ja erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriötä

- vahvistamaan opettajien ja kasvatusalan henkilöstön osaamista inklusiivisesta ja sen toteuttamisesta.
- osoittamaan kouluihin riittävät resurssit, jotta niillä on mahdollisuus toteuttaa riittävät tukitoimet inklusiivisen opetuksen järjestämiseksi.
- lisäämään tietoisuutta YK:n vammaisyleissopimuksesta ja sen velvoittavuudesta.

Ihmisoikeusvaltuuskunta toimii perus- ja ihmisoikeusalan toimijoiden kansallisena yhteistyöelimenä ja käsittelee laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä perus- ja ihmisoikeusasioita. Ihmisoikeuskeskus ja sen ihmisoikeusvaltuuskunta yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa muodostavat Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution (NHRI).